

A 4878

הכלדה עמך

(Dolgozó gyerekek)

YAKDI AMAL

DROR

Machleket-Chinuch

M u n k a t e r v c o f e c a i r o k s z á m á r a .

Az a madrich, aki új mozgalmi kvucákkal kezd dolgozni, néhány kérdéssel találja szemben magát:

Elsősorban az jelent számára problémát, hogyan kapcsolja magához és a kvuca keretéhez a gyerekeket? Ez annyit jelent, hogy a kis gyerekek számára nincs ideológiai különbség, számára a kapcsolatot a kvuca érdekes összejöveteivel és a madricchal előállott kapcsolatával lehet megteremteni. A kis gyereket lendületes cselekedetekkel, elsősorban életének új tartalommal való telítésével lehet a chevrájához kapcsolni, amely lehet táborozás, mödurák, önálló főzés, a látókör szélesítése, önállóság minden téren, ami otthon nincs, mesék - különböző országokról, vagy korszakokról. Legfőképpen fel kell ismernie a gyerekek saját erőjét, amelyre sem otthon, sem az iskolában nincs alkalma.

Csak akkor teheti meg az első lépést a madrich az irányított nevelés felé, ha ezek a kapcsolatok megvannak már. Éppen ezért a madrichnak a nevelt átformálásával kell kezdenie - ez hosszú időt jelent. A madrichnak tudnia kell, milyen fokokat érhet el bizonyos idő alatt, milyen feltételekre van ehhez szüksége a cofek korának megfelelően. Sok fiatal madrich esett abba a hibába, hogy nem volt türelme, a végső eredményt már az első fokon akarta elérni. Nem egyszer láttuk azt, hogy a madrich "szorgalma" miatt kis nyolcéves gyerekek már

= 2 =

"tudnia" kell Borochowot, Marxot és a dialektikus materializmus alapjait.

Megpróbálunk ebben a kiadványban alapos, részletesen kidolgozott tervezetet adni e síchva számára, ha gyerekesnek találnátok, ez az első fok, erre fog épülni - mint alapra - az idősebbek nevelése és így fogunk végül eljutni addig a ~~típus~~ig, amely nevelésünk célja.

A tervet, amelyet itt Nektek adunk csak akkor kezdjétek felhasználni, ha a kvuca már többé kevésbé rendezett és száma is megállapodott már. Addig azonban lelkesítő mesékkel szórakoztassátok őket és kössétek le figyelmüket.

Szeretnénk, ha ezt az egész kiadványt, mielőtt hozzáfognátok az anyag felhasználásához, figyelmesen végigolvasnátok. Így összefüggő képet alkothattok magatoknak az egész elképzelésről.

A kvuca válasszon nevet magának mindjárt megalakulása napján, beszéljétek meg az összeköttetés rendszerét - hogy minél hamarabb és egyszerűbben értesíthessétek egymást - egyeztetek meg titkos beszédben, titkos írásban, a kvuca füttyjelében. Erre azért van szükség, mert ezek a kvuca első kapcsolatai.

Egyike a legfontosabbaknak, amely a kvucát eggyékövácsoolja - a kvuca sarka. Ebben a sarokban feltétlenül legyen egy lezárt szekrény és abban a kvuca

"kincsei" - közös bélyegalbum, versenyen szerzett érmek, a kvuca jomanja, a régi iton kirek gyűjtemények, a tijulon szedett és préselt virágok, és ha van rá lehetőség és hely, akkor néhány élőlény. /:halak, csiga, stb.:/ Ez a sarok legyen a chavérok életének központja, az a felclősség, amely ezért a sarokért terheli őket, kapcsolja a kvucát a mozgalomhoz.

Természetesen a dolog sikere a madrich optimizmusától és lelkesedésétől függ. Ha a kvuca összeforrt már, hozzá lehet kezdeni a terv keresztül viteléhez.

A programm tárgya - d o l g o z ó g y e r e k e k .

Fontos és szükséges, hogy a gyerekeket már ettől a fiatal kortól kezdve határozott témakörben neveljük. A gyerekeknek érezniök kell, hogy most történt velük valami. A témakörnek - dolgozó gyerekek - az a célja, hogy fágítsa a látókörüket és megmutassa, hogy más körülmények között is élnek gyerekek. Fel kell ébreszteni bennük a munkás-szolidaritás érzését a dolgozó gyerekekkel, és néhány ~~bélyeg~~ gyereket példaként kell megmutatni. Meg kell ismertetni velük gyermekek szenvedéseit és meg kell tanítani őket az együttérzésre, még ha nagyon messze vannak is.

Mint szorosán összefüggő alkotó részt kell ehhez kapcsolni a játékokat és az éneket, stb. A madrichnak tisztában kell lennie azzal, hogy ebben a korban a

= 4 =

játék szerepe nem kisebb a mesénél. A terv néhány ágra oszlik: szemafor, rendgyakorlatok, kézimunka, stb. /:Szemaforon értjük a zászló segítségével történő üzenetközlést olyképpen, vagy a zászló minden egyes helyzetének - a kiadvány végén rajzban közöljük - valamelyik betű felől meg. Így hosszú értesítéseket, üzeneteket közölhetünk:/

Az anyag elvégzésének sikere - a madrich rendszeres munkájától és alapos felkészültségétől függ.

Az itt közölt anyag elvégzése után kiállítás és befejező műszibát kell rendezni. Az anyag elvégzése közben iton kirt kell készíteni az elvégzett anyagból, kiadványt készítsenek a gyerekek. Természetesen a program csak keret, minden madrich tegyen hozzá annyit, amennyit jónak lát.

MACHLEKET HACHINUCH.

I. P Ö G I S A .

Mielőtt hozzáfogna a madrich a tárgy bevezetéséhez, rövid pár szóban ismer-
tesse a gyerekekkel a tervet. Ezután beszéljék meg együtt, ki legyen felelős
azért a füzetért, amelyben a tárgy kezdetétől befejezéséig a jomant vezetik.
Legyen ezen kívül minden gyereknek egy füzet, amelyben a tárggyal kapcsola-
tos jegyzeteket vezet. Ezután kezdjük el az első mesével a tulajdonképpeni
anyagot. -

A K I S D A N .

Leszállt a nap, est borult a völgyre, árnyak borították a széles mezőket,
ahonnan nem hallatszott már többé a dolgozók zsibongása - esti nyugalom
uralkodott mindenütt. Hűvös szél támadt és lassan mozgatta a fák lombjait.
Köröskörül minden nyugodtnak, cserdesnek látszott, megpihent a nap fáradalma-
itól. Egyetlen helyen zavarta csak meg a völgy csendjét beszéd, kiáltás, szer-
számok tologtatása, automobil zugás.

A sötétség ellenére nagy buzgalommal végezték a chavérok munkájukat. Egyik
deszkából falat fabrikált, egy másik lécekből kerítést, a harmadik pedig a
szükséges szerszámokat készítette elő. Minden féle anyag, lécs, deszka, szer-

szám csak úgy özönlött a raktár kapuján és nagy halomba gyült össze ! A chavérok ugyanis a raktár minden sarkából elhozták munkájuk gyümölcsét és felhalmozták a kapuban. Már a chavérok is kezdtek gyülekezni a kapuban - "Ma éjszaka új telepet alapítanak !" - így suttogták szájról szájra. És mindannyian irigykedve néztek a kapuban álló chavérok felé.

A chavérok között - akik képzeletükben már az új földdarabon vannak és jövőjüket építik - ott forgolódik a kis tízéves Dan. A vele egykorú gyerekek mind alszanak már, csak ő van még ébren és nem hagyja nyugton a chavérokat. Mindennütt ott van, és könyörög: - Vigyetek magatokkal, én is menni akarok ! - A chavérok szerető mosollyal felelnek neki: - Dan kedves, késő van már, menj, fekjüdj le ! - Ő azonban nem nyugszik bele ebbe, míg már nem is törődnek vele és felhagynak a rábeszéléssel. A chavérok már tovább szövik gondolataikat az új gazdaságról, amelyet ott fenn, a hegyekben állítanak fel.

Miközben izgatott szavakat váltanak egymással, hirtelen megjelennek a gazdaság autói, gyorsan és örömmel a munkához látnak. Azt a rengeteg mindent, ami egy pillanattal előbb még nagy halomban a földön hevert, az autókra rakják. Minden utrakész. Egy pillanat - és már indul is a karaván. Utolsó pillanást vetnek a chavérok a gazdaságra - és már el is indult utjára a karaván.

Mindenki elfoglalja helyét a menetben. Elől az örök mentek, utánuk az autók, amelyek az éjjel felállítandó jisuvot vitték magukkal. Az autók lámpái megvilágították a sötétséget és szerteszállt az ének a hegyek zug-zugos utjain.

Éjfél felé járt már, amikor a karaván az egyik magaslaton megállt. A chavérok azonnal kiugrottak az autókból és husz torokból zengett az ének. Így - lelkes énektől kísérve - kezdtek hozzá a jisuv felállításához.

Csodálatos - a kis Dan is ott van közöttük, boldogan ugrándozik. A chavérok először haragudtak, mert titokban ő is velük jött, de haragjuk hamar elszállt. Hiszen nem haragudhatnak csak ilyen nagy, nevezetes ünnepnapon! Kalapácsütések hallatszanak, a munka zaja oly nagy lesz, hogy a vadállatok is menekülnek, a sakálok elfutottak és minthogy szállásukat elhagyni kényszerültek, üvöltöttek az éjszakában.

Már sátrak állnak a dombon, már tornyot is emeltek, a viztorony és a kerítés elkészítéséhez most kezdenek.

Reuvén szakadatlanul ide-oda járkal, mindenütt ott van a dolgozó chavérok között, buzdítja őket, tanácsokat ad, megfogja a szerszámot és dolgozik. Folyton hallani hangját, anint figyelmezteti őket: - Chavérok, szorgalmasan. Rövid az időnk! -

Mire virradni kezd, már ott áll helyén a kis kedves jisuv: három anya-sátor, számos kis sátor, viz- és világítótorony. Köröskörül erős kerítéssel kőfal vonul. Befejezték a munkát és az egyik nagy sátor körül hórázni kezdtek - fáradhatatlanul az egész éjszakai munka ellenére.

Sok chavér és más ember gyülekezett a dombon: részben a közeli jisuvokból jöttek, részben pedig különböző egyesületek küldöttei - igen népes társaság. Üdvözölték a chavérokat, akik új pusztaságot hódítottak meg és keltették életre, kiszélesítették a zsidó jisuvot az Országban és még sok ehhez hasonlót mondtak.

Délfelé szétszéledtek a vendégek és a dombon csak a kvuca beliek maradtak. Mióta ideérkeztek, most kezdték először érezni, milyen távol is kerültek a többi jisuvoktól, most érezték azt a súlyos terhet, amely vállaikra nehezedik. Senki sem volt közöttük, aki ne akarta volna viselni ezt a terhet.

A nap másik fele az építkezés tökéletesítésével telt el. Este összehívták az aszéfát - gyűlést - és elhatározták, hogy másnap kivonulnak megművelni a domb körüli földet. Már elő is készítették az ekéket és lovakat. Minden készen állott a reggeli első szántáshoz.

A chavérok - fáradtan a napi munkától és élményektől - hamar álomba szenderül.

tek. Csak a kis Dan nem aludt még most sem. Ott ült a torony aljában és szemivel az őrt követte, aki a kerítés körül járva teljesítette szolgálatát. Sok gondolat fordult meg kicsi fejében. Nagyon irigyelte Jákobot, az őrt, mert annak puskája is volt és mindnyájuk fölött űrködött. Feltámadt benné a vágy, hogy odafusson Jákobhoz és megkérje, hogy tanítsa meg löni. Ülve maradt mégis mert félt, hogy Jákob ágyba kergeti. Néhány pillanat múlva ültében elaludt, mert nagyon fáradt volt.

Az éjszaka nagyon lassan telt el, Jákob szüntelenül körbe járt a kerítés körül. Még három óra hiányzott hajnalig. Biztonságban érezte magát Jákob, az első éjszaka nyugalomban telt el, biztosan nem fogják háborgatni őket. Gondolatai közben egyszerre csak idegenszerű suttogást vesz észre és ez megszakította gondolatai fonalát. Feszülten figyel, megáll, a suttogásra fülcl. Amikor így vár néhány pillanatig, már világosan kiveszi a suttogó hangokat és kövek pattogásának zaját. Hirtelen megvilágosodott előtte - arabok vették körül a dombot.

Hosszu "pásztorkiáltást" hallott, ez szólitotta harcba az arabokat. E pillanatban nyitotta ki szemcit Dan és nyomban ki is dörzsölte az álmat belőlük. Körülnézott a kerítést vizsgálva és amikor azt látta, hogy Jákob nincs ott, akkor felkelt és helyére lépett. Megértette, ami történt és pillanatnyi habozás, töprengés nélkül el is döntötte, mit cselekszik. Amikor a dombon felhangzott Jákob riasztása, Dan már a domb lejtőjén volt, csendben lapulva egy közeli vádiban.

Innon már tisztán hallotta Dan a lövésekkel kísért, felülről jövő hangokat:
Á l é c h u m, á l é c h u m ! ! /:Arab harci kiáltás:/'

Megértette, hogy a jisuv nagy bajban van. Egy pillanatig sem időzött, hanem tovább futott, bár maga sem tudta még - hová? Mire a szomszédos dombra érkezett, már világos nappal volt. A lövések ide is elhallatszottak. Fejében cikkáztak a gondolatok - látta, amint az arabok egyre beljebb hatolnak, lerombolják a nagy sátrat és a toronyig is eljutnak. Gondolatokba merülve szaladt tovább a jisuvok felé, amelyek már kezdtek kirajzolódni a távolból. Észre sem vette, hogy egy mélység felé fut és lezuhant Dan, gurult a lejtőn.

Elsötétedett minden előtte, megpróbált kezével a bokrokba fogódzni - sikertelenül. Nagy szerencséjére azonban egy kiugró sziklán fennakadt és megfogódzott benne. Néhány pillanatig még fekve maradt, de azonnal elhatározta, hogy felkel - hiszen sicnie kell, segítséget kell hoznia! Mikor felkelt, nagy fájdalmat érzett lábában, szinte képtelen volt megmozdulni.

Ekkor újra megjelentek szeme előtt az előbbi képek. Elhatározta, hogy felkúszik a domb tetejére - bármi történjék is. Nagy erőfeszítésébe került, sobcsült lábát maga után huzta és így sikerült csak a dombot elérnie. Ekkor már világosan látta a jisuvokat. Mihelyt felért, levette kék sapkáját és lobogtatni kezdte, ide-oda. Így adott jelzést különböző mozgásokkal a földken dol-

gozó chavéroknak. Azonban hasztalan - senki sem vette észre. Egyszer megingott hátraesett: most érezte csak igazán lábában a nagy fájdalmat. Dan ekkor már majdnem lemondott arról, hogy segítséget vigyen chavérjainak és már-már csak azon törte fejét, hogyan kerül majd le innen fájós lábával. Ekkor újra megfogta kék sapkáját - és úgy érezte, hogy lenn észrevették. Lábán állni nem tudott már tovább - elájult.

Amikor meglátták a szántók a kis integető, kék sapkát, majd hirtelen eltűnését - gyanút keltett ez bennük. Kis társaságot szerveztek a közeli szántóföldekről és lovon, fegyverrel felszerelve a domb felkutatásához fogtak. Kis keresés után rátaláltak az ájultan fekvő Danra. A lovasok körülvették, de ő eszméletlen volt. Csak miután bekötözték lábát és inni adtak neki - tért magához Dan és nyitotta fel szencit. Anélkül azonban, hogy egy szót is kérdeztek volna tőle, rövid, tömör szavakkal elmesélte mindazt, ami velük történt.

Egyik chavér felemelte Dant és maga mellé ültette a lóra. Elindultak. Dan mutatatta az utat. Délre érkeztek a dombhoz. Az arabok még ott táboroztak, köröskörül és mindkét oldalról lötték egymást. A lövések hangjára újabb arabok érkeztek a környékről. Egy csoport arab a kapu köré gyűlt, időnként megkísérelték betörni a kaput.

Amikor a lovascsapat megjelent a domb tetején, élükön a fekete Jozséffal, aki

= 12 =

ismert és rettegett harcos volt, hátat fordítottak az arabok és futva menekültek. Szétfutottak minden irányban, fegyvereiket pedig otthagyták, szétdobálták. A lovascsapat pedig bevonult a kvuca kapuján, élen Dannel, akit az egyik lovas vállára emelt. A többiek levették onnan és a magasba emelték. A chavérok kérdésekkel halmozták el és szeretettel veregették vállát.

Most már senki sem haragudott, mert a kis Dan titokban velük jött !

•••••

Pontok a magyarázathoz:

Milyen cselekedetre indultak a chavérok ? - Meg kell magyarázni az új hitjasvut fogalmát, amely egy régi mesekből indul el. /:Choma umigdal.:/

Miért kell ilyen akcióra éjjel menni ? - Védkezés az angolok és arabok zavarása ellen. A tények előtt meg kell hajolni. /:Az 1936-39. zavargásokban 56 új meseket állítottak fel.

Magyarországon is van új hitjasvut ? Mi a speciális helyzet Erec Jiszraélben ?

Ki volt Dan ? Honnan volt lelki ereje ? - A kibbuci nevelés.

Milyen feladatot töltött be Dan ? Milyen eszközökkel segített ?

Következtetések: Lelki erő. Az összeköttetés eszközeinek tanulása.

Megjegyzés a madrichoknak: Azt a következtetést kell ebből leszűrni, hogy a gyerekeknek meg kell tanulniok a szemafor és a madrichoknak tanítaniok kell nekik ezt.

A szemafor zászlók előkészítése: A madrichnak legyen néhány kése, ezzel kezd-jék faragni a gyerekek a zászlórudakat. Minden gyerek hozzon magával egy da-rab, bármilyen anyagot - zászlónak.

Játék: Z á s z l ó k m e g s z e r z é s e .

Hely: kert.

Szükséges hozzá: két zászló.

A játék előkészítése: a kertet két egyenlő részre kell osztani. Mindkét ré-szen egy kvuca áll. A külső határon túl van a földbe szurva a két zászló, mindkét tábor mögött egy, a kvuca degcle -öt méterre a határtól. Minden kvuca védőkre és támadókra oszlik.

Cél: Elragadni az ellenség degclét és a kvuca területére vinni.

A játék menete: Minden játékos arra törekszik, hogy áttörjön az ellenség te-

rületén és átjutva elvegye a degelt, visszafusson vele az ellenséges területen át a saját kvucájához.

- Szabályok:
1. Akit megérintettek, az a helyén marad fogolynak. /:Ha a kezében van a degel, akkor visszateszik a helyére:/ Ha kvucájából valaki megérinti, akkor szabad.
 2. Szabadon visszatérhet saját területére és újra játszhat.
 3. Azt a játékost, aki elhagyta már az ellenség területét és a degel felé tart, nem szabad megérinteni.
 4. Nem szabad dobni, kézről kézre adni a degelt.
 5. A fogoly örködhet, de csak tőle három méteres körzetben.

A játék akkor fejeződik be, ha egyik kvucának sikerült elrabolni az ellenség degeljét és átvinni saját területére.

Megjegyzés: este lehet ezt a játékot viharlámpával játszani.

Néhány fontos dolog van ebben a játékban: - futás, elrejtőzés, merészség, kölcsönös segítség, a kvuca tervszerű akciója. Ezért fontos ezzel a játékkal foglalkozni.

II. P Ö G I S A .

MICVA - TÁNC.

/:Dávid Kohen meséje:/

Anipoli városkában köztudomásu volt, hogy a szépség tiz adagjából, melyet az Örökkévaló a világnak adományozott, kilenc adag jutott a gazdag Tevili egyetlen lányának osztályrészül és a világ tiz adagnyi csufságából pedig kilencet a szegény, árva Peski örökölt. Senki sem tudja, honnan jött az árva, hogyan jutott ide, miből éldogélt apátlan, anyátlanul, rokon és támogató nélkül, hogyan nőtt fel? Szegényke tetőtől talpig csupa hiba, fogyatékoság és sebhely. Egyik lába hosszú, a másik rövid. Egyik keze kövér, a másik sovány. Egyik szeme nagy - mint a borjúé, a másik pedig mint egy kis csirkeszem. Állandóan szorgoskodik, fáradozik. Itt fehérneműt mos, ott a padlót surolja és állandó célpontja a városka gunyolódóinak. Rájöttek arra, hogy az árva Peski nem tud könnyet ejteni szemeiből. Egyszerűen nincsenek könnyei.

A városka ifjusága, de a kereskedők is, kik vevőre lesve tétlenül ülnek üzleteik előtt, belekötnek és egy garast ígérnek, ha könnyet tud kicsalni szeméből. Peski igyekszik is kérésüket teljesíteni. Elfintorítja arcát, összehúzza szemeit, azonban a köréje gyülekezők nagy ujjongása közepette könnycsepp helyett hab jelenik meg ajkai között és görbe fogait vicsorgatja a nagy megérőlttetéstől. A városka tétlen emberei csak azt lesik, hogy Peski megjelenjen

a piactéren, azonnal körülrajzzák mint a méhek, ingerelik: - Nos Peski, mutasd meg, hogy tudsz sirni? - és ő igyekszik sirni, de nem tud.

Csodálatos, hogy Rabbi Zusa, aki mindenről tud és akinek figyelve minden zsidó lélekre kiterjed - a nagy távolságban is, mindeddig nem tudott a szegény árváról és arról, mennyire gyötrik őt a városka lakói.

Egyszer, midőn Rabbi Zusa a reggeli inából tért hazafelé, látta, hogy a piacon körben gyülekeznek az emberek és a zsidó szokástól eltérően hangos hahotázással mulatnak. Helyet szorított magának a tömegben és a kör közepén szembe találja magát az árva lánnyal, aki minden igyekezetével sirni akar, de nem tud. Megsajnálta a szegény teremtést, kezével megsimogatta borzas haját és így szólt hozzá: - Gyermeken, mit akarnak tőled ezek az emberek? -

Az árva nagy szeneket meresztett, nem akart hinni füleinek: Gyermeken? És mintha önmagát kérdezte volna: - Mikor is hallottam ezt a szót utoljára? -

Arra az időre gondolt, amikor kis gyermek volt és édesanyja ölében ült még. Hatalmas, meleg érzés lett urrá rajta, úgy érezte, mintha a lelkére neheződő kő olvadni kezdene és azt hitte, szeméi mindjárt könnybeborulnak. Ekkor azonban tekintete rávetődött az őt körülvevő, gunyolódó emberekre és újra érezte a kő nehéz súlyát, mint azelőtt.

És kiköpött Rabbi Zusa előtt. Rabbi Zusa nem háborodott fel, hanem megróttta a tömeget, mert azok a rabbijukat ért tiszteletlenség láttára felháborodásukban valósággal szét akarták szakgatni a szegény árvát. Fejét lehajtottta és önmagában ezt mondta: Ezerszer kellene, hogy leköpjenek azért a sok megszegyenítésért, ami ezt az árvát érte. -

Nagy sürgés-forgás volt a gazdag Tevili házában. Egyetlen lánya esküvőjére készülődik és a vőlegény fogadásával foglalkozik. Nem volt ez egyszerű dolog. Gyönyörű szép lányának őt megillető, előkelő származásu, Talmud-tudós vőlegényt kellett találni. Tevili neve nemcsak Anipoliban, hanem az egész vidéken közismert volt. Lábujjhegyen jár mindenki előtte és utánozzák szokásait, mozdulatait. A vásár előtti napon alig volt ember a városkában, aki nem jött volna hozzá alázatosan kölcsönt kérni. Bár a vásár után visszafizettek pénzt kamatos kamattal, mégis mindenki dicsóiti, tiszteli a gazdag nagy urat.

Mikor köztudomásu lett, hogy a sok keresgélés után megtalálták a lányához méltó vőlegényt, mindannyian résztvettek Tevili örömeiben. Természetesen Reb Tevili hatalmas lakzira készült, nagy pompával. Idegenből hozatott muzsikuskat, messze földről az ismert badchant. /:badchant - konikust jelent, aki rögtönzött strófákkal szokta dicsóítani az ifju párt, a családtagokat, az örönszülőket:/ Leghőbb vágya az volt, hogy maga Rabbi Zusa legyen egyike az "unterführereknek" és táncolja el a menyasszonnyal a micva-táncot.

Megjelent a gazdag ur Rabbi Zusa előtt és a rabbit mély gondolatokba merülve, lehorgasztott fővel és sóhajtozva találta szobájában. Azt gondolta magában: közlöm veled lányom esküvőjének örömhírét és megörvendeztetem szomorú lelkét.

Elmesélte tehát a chatuna ügyét és hozzátette: - Rabbi, ha legelőbb óhajomat

Megjelent a gazdag ur Rabbi Zusa előtt és a rabbit mély gondolatokba merülve, lehorgasztott fővel találta, amint szobájában sóhajtozott. Gondolta magában: közlöm veled leányon esküvőjének örömhírét és megörvendeztetem szomorú lelkét. Elmesélte tehát a chatuna ügyét és hozzátette: - Rabbi, ha leghőbb óhajomat teljesíted és lányomat kitünteted a micva-táncsal, bármennyit fogsz rámronni, szívesen fogok adományozni a városka szegényeinek. Rabbi Zusa pedig így szólt: - Mazel tov, Reb Tevili ! - üdvözölte őt a hagyományos szerencsekivánattal. - Szívesen eleget teszek kérésednek, de méltányos lenne, hogy te is teljesítsd az én kérésemet.

- Mit kívánsz rabbi ? - kérdezte Reb Tevili. - Rabbi Zusa pedig így felelt: - Az az óhajom, hogy ugyanazon napon és ugyanazon helyen, amikor lányod lakodalma lesz, legyen az árva Peski chatunája is.

- Szívesen adok szép hozományt Peski részére is, vállalom a chatunát, teljes dísszel és pompával, de honnan szerezzek neki vőlegényt, ki lesz hajlandó őt elvenni ?

Rabbi Zusa csak ennyit felelt: - Nagy és beláthatatlan az ég könyörülte. . .

Rabbi Zusa száműzetésre ítélte magát a bántalmakért és megszegyentésekért, amelyek a városka részéről érték az árvát és városról városra, faluról falura vándorolt.

Ahol az esti imát elmondta, nem találta már ott a reggeli ima ideje. Vándorolt egyik helyről a másikra, ismeretlenül. Napok, hetek teltek el és a gazdag ur nem tudta, mitévő legyen? Ujból és ujból elhalasztotta egyetlen lányának lakodalmának napját és egymás után küldte a sadchenokat /:házasságközvetítő:/ hogy Peskinck vőlegényt találjanak. Sokáig kerestek, kutattak, míg végül találtak egy szerencsétlen flótást, egy árva legényt, kinck minden tevékenysége az volt, hogy egy tempionszolgának segédkezett munkájában. Rögtön megállapodtak a házasság feltételeiben és kitűzték a chatuna napját a gazdag lány lakodalmával egyszerre.

Chasszi környék városaiából, az összes falvakból és városkából sereglettek a vendégek a gazdag ur lányának lakodalmára. Muzsikások fogadták a boldog vőlegényt és játszottak az előkelő vendégek, a menyasszony és a boldog apa tiszteletére. A chasszidok felgyürték kaftánjuk ujját és lelkes táncokkal örvendeztették a vőlegény és a menyasszony szívét.

A nagy konyhában Peski ült vőlegényével, körülöttük a városka szegényei, kik szintén eljöttek a gazdag lakodalomra.

Éjfélkor, amikor a micva-tánc ideje elérkezett, amelyet kóser-táncnak is neveznek, feszült várakozás ült az összes vendégek arcára. Mindenki tudott Rabbi Zusa ígéretéről, hogy eljön a menyasszonyokkal táncolni. És ha Rabbi Zusa meg-

ígérte, akkor még ha kell a világ végéről is, de biztosan el fog jönni. Valóban - a küszöbön megjelent hirtelen Rabbi Zusa, kezében a piros zsebkendővel - készen a micva-táncra. Rögtön kettévált a tömeg és utat nyitott a rabbinak az asztalfőn ülő menyasszonyhoz. A muzsikások vig nótázásba kezdtek. Ez alatt Rabbi Zusa kendőjét lengetve lépked a konyha felé és kendőjét a város szegényei között ülő Peskinck nyujtja. Peski feláll, megfogja a kendő végét és sántikálva, különböző lábain, Rabbi Zusát követi a nagy terem felé.

A muzsikások játszanak. Előbb lassan, méltóságteljesen, majd mind jobban és jobban lelkesedve. A vendégsereg tapsolva állja körül őket és Rabbi Zusa tánc közben bátorító, szerető szavakat sugdos Peskinck: - Gyermekem ! Szép és becsületos menyasszony vagy. - És a menyasszony úgy érezte, hogy most már teljesen elolvadt a szívére nehezedeő kő. Elolvadt és vízzé vált - és hirtelen feltört szemciből a könny és nagy cseppekben pergett végig arcán. - Nézzétek Peski sir ! -

Rabbi Zusa pedig tovább táncolt, most már a gazdag lánnyal. A vendégek össze-sugtak: - Mily gyönyörű tánc közben ! Szépsége mennyei fényt tükröz. - És Rabbi Zusa megfeledkezik az ünneplő vendégekről, a menyasszonyról és a vőlegényről is. A S'chinát látja maga előtt - a szent dicsfényt - és vele táncol, felője száll lelkesedése. A muzsikások elfáradtak. Elfáradtak az örömszülők és a vendégek is, már a hajnal pirkad és rabbi Zusa még egyre táncol, a nyi-

tott ajtókon át, a város uccáin folytatja a táncot, a városból kiér az erdőbe és egyre énekel, táncol; látja a S'chinát - a dicsfényt - és lelkesen énekel:

Mily gyönyörű világođ fénye,
Lelkem szereteted betege. . .

És így táncolt három nap és három éjszaka, míg ereje végképp elfogyott és ájultan esett össze az erdőben. -

Nagy zajongás támadt erre az égben: - Hát így távozzon el a nagy Rabbi Zusa a világból? Jöttek a vádlók és így szóltak az Ur Trónusa előtt, bizonygatva: - Irva van a Tórában, hogy "nem maradhat életben, aki engem lát!" Már pedig Zusa látta a dicsfényt, táncolt is vele és ezért meg kell halnia. - Majd hozzátették: - Éveken keresztül szenvedett városában a szegény árva és Zusa felé se tekintett, ezért bűnhődnie kell. -

Jöttek a védóangyalok is és érveltek azzal, hogy Rabbi Zusa megvezekelt már bünciért. Hosszu száműzetésbe ment és férjhez juttatta az árvát. - Sorsáról még nem döntöttek.

Ekkor egy tiszta cherub jelent meg, szárnyaiban a nap fényében csillogó könny-

cseppek - az árva Peski könnyei.

Ekkor győzött az **Vergalom**.

Egy - szekerén arra haladó - paraszt rátalált Rabbi Zusára, eszméletére térítette és hazavitte. -

• = • = • = • = • = • = •

Pontok a magyarázathoz:

Miért volt a gazdag Tevili lánya olyan szép és a szegény árva Peski olyan csunya? - A gazdag gyerek gondos táplálása, nevelési körülményei, szemben az árva elhagyatottságával, nélkülözéseivel.

Miért nem tudott sirni az árva Peski? - Kemény sorsa, emberi szeretet hiánya nagy hatással van a gyermek lelkére. Mindenütt csak gunnyal találkozik, kőszívűséggel és ez elnyomja benne az érzékenység kitörését.

Miért türte el a rabbi a Peski részéről történt megaláztatását? - Chasszidizmus, szellemének magyarázata, az émberszeretet, az emberi egyenlőség eszméje. Kol Jiszraél arévim ze baze - minden zsidó felelős egymásért - talmudi mondásnak az ismertetése, melyet a chasszidizmus is magáénak vall.

Miért táncolt a rabbi először az árva Peskivel ? - Kihangsúlyozni, hogy nem a pénz és a szépség határozza meg az ember értékét.

Miért tudott most már az árva Peski sirni ? - A rabbi emberszeretete és megértése feloldotta Peski lelki merevségét. Az emberi megértés nevelési jelentősége.

Futás. Célunk az, hogy hosszú távokat tehessünk meg futásban. Ha kellőképpen gyakorolt, mind cofe futhat két kilométert pihenés nélkül. A gyakorlást úgy kell kezdeni, hogy felváltva fussanak és menjenek. Természetesen fokozatosan emelni lehet a futás nagyságát a járásban megtett távolság rovására. Ügyelni kell a megfelelő fokozatokra. Bizonyos gyakorlat után el lehet érni, hogy egy teljes kilométert fussanak, majd lassan-lassan fel lehet vinni két kilométerig.

Szemafor: Első alkalommal magyarázzuk meg a szemafor lényegét, állapítsuk meg a jelzéseket, tanuljuk meg az első ciklust. A madrich mutassa, a cofek utánózzák. A betűket tanulják meg jelezni nemcsak az abc sorrendjében.

Játék. Sirás nevetés.

A résztvevők két kvucában ülnek szemben egymással. Középen a madrich ül. A játék menete: Amelyik kvuca felé a madrich ökölbeszorított kezét nyújtja, annak a kvucának keservesen sirnia kell. Ha kinyitja kezét, a sirásnak vídám nevetéssé kell változnia. Ha leejti kezét, teljes csend legyen. Így tehát a madrich "vezényli" a két "makhélát".

Szabályok: Mindenki, aki nevet sirás helyett, vagy fordítva - zálogot ad.

Vége: Mindenkinek a játék végén ki kell váltania zálogát.

III. P Ö G I S A .

T A M - S U N .

Egy kínai gyerek.

Tam-Sun születésétől kezdve szűkölködött és éhezett. Anyja az angol Jackson selyemgyárában dolgozott és bére csak néhány fillér volt egy napra. Sok gond és szomorúság volt házukban. Kire hagyja anyja a kis Tam-Sunt? Apja is dolgozott, ő is. Magával vitte a gyermeket a gyárba, lefektette az udvaron egy nagy selyemgombolyagra és bement dolgozni. Tam-Sun aludt, míg csak éhes nem lett. Ekkor felébredt és sirt. Az anya hallotta cseccsemője sirását, de jaj -

nem mehetett ki hozzá. Hogyan is hagyhatta volna abba munkáját? A felügyelő ott állt mögöttük és hajszolta őket: - "Dolgozni, sietni, ne lazáljatok!" Tam-Sun sirt egy órát, kettőt, hármát; kiabált és - elaludt.

Mikor Tam-Sun négyéves lett, munkába kellett mennie. Leültették egy nagy selyemgombolyag mellé - mely nála jóval nagyobb volt - azzal az utasítással, hogy tisztítsa, válogassa a selymet. A háta fájt, sajogtak kezei, szemei égtek, de. . . nincs mentség - dolgoznia kell! Nem sok idő múlva más munkához tették át: a selymet forró vízben kellett áztatnia - nehéz és kellemetlen munka. Egyszer az ujjait égette meg, máskor a bőre szakadt fel és még a vére is kiserkent - és ő folytatta a munkát, mert folytatnia kellett.

Ekkoriban kis öccse született Tam-Sunnak. Őt is magával vitte anyja a gyárba, mint annak idején nagyobbik fiát. Tam-Sunnak kétszeres feladata lett - dolgoznia kellett és a csecsemőt ápolnia.

Végül a legnagyobb szerencsétlenség jött, ami érhetett: anyja a nehéz munkától és nélkülözésektől megbetegedett és - meghalt. . .

Most még rosszabb lett a család helyzete. Az éhség állandó vendége lett házuknak. Az apának nem volt munkája, a csecsemő egész nap sirt. Mit lehet tenni? Elment a gyár vezetőjéhez, az angol Jacksonhoz és ezt mondta neki:

- Nincs munka és enni kell ! -

Jackson gunyosan mosolygott: - No és, mit akarsz ?

- Gyermekeim éheznek - dadogta az apa - sirnak !

- Nos - folytatta tovább gunyosan Jackson.

- Vedd el a fiam ! Vedd őt fel egy évre, évekre, vagy amennyire akarod, csak fizesd ki a bérét előre !

Az angol most már vigyorgott: - Ezek szerint el akarod adni nekem a gyereket ? ! ? Szép !

És megvásárolta a selyemgyár tulajdonosa a kis Tam-Sunt életének hatodik évében. Napi munkája 15 óra volt. A gépekre ügyelt fel. Kente, olajozta őket. A mesteremberek szolgája volt. Előttük kellett jönni-menni egész nap, szünet és pihenő nélkül egyik helyről a másikra futott. Estére fáradt volt és éhes, mert az ennivaló sem volt elegendő, amit a gyárban kapott. Erőtlenség a padlóra rogyott a gép mellé - és elaludt. . .

Egyszer néhány percre Tam-Sun az udvarra ment ki pihenni, hogy egy kis levegőt szivjon. Az udvar piszkos, levegője füstös volt, de a gyárban uralkodó hőség

és büz után Tam-Sun kellemesnek találta és megenyhült tőle. Nagyon fáradt volt, lábai összecsukslottak, a földre rogyott - és elaludt. . . A felügyelő átment az udvaron, látta az alvó, hangosan szuszogó kis gyereket, megragadta és erőszakkal az irodába hurcolta.

- Megtanítalak, hogyan aludj majd munkaidőben - kiabálta Jackson. Sokkal több és nehezebb munkát adott neki. Minden tagja fájt, jártányi ereje alig volt. Olyan gyenge volt, hogy kezéből minden kiesett és azt sem tudta, mit csinál. Egyszer elcsett és elájult a gép mellett. Ez megtörtént kétszer, háromszor, majd sokszor.

A gyár őre egy látogatás alkalmával ezt jelentette Jacksonnak: - Szerencsétlenség történt, a kis kínait a gép szija elkapta.

- Valóban ? Hogyan történt az eset ? - kérdezte a tulajdonos.

- Munka közben elaludt a gép mellett ! - mesélte készségesen az őr.

- Ha így van, sajátmaga tehet róla ! Ő a hibás ! - jelentette ki határozottan Jackson.

•••••

Pontok a magyarázathoz:

Miben különbözik Kína a világ többi országától? - Kinában sekezeréves ősi magas kultúra van, de teljesen elzárkóztak, félttek minden idegen hatástól, befolyástól és ezért fejlődése nem haladhatott előre, hanem egy ideig stagnált és visszafelé fejlődésnek indult. Ma is megvan még a magas kultúra emlékei, de a kínaiak ma a világ legprimitívebb népei közé tartoznak és játékszer lettek az imperializmus kezében. Ezt láthatjuk ma is, amikor polgárháború folyik és az amerikai imperializmus harcol kínai haladó erők ellen.

Meséljete a gyerekeknek a különböző fajta emberekről.

Miért testvérünk Tan-Sun, a kis kínai gyerek? - Bár bőrének más színe van, mégis testvére mindazoknak, akik szabad életet akarnak élni az egész világon.

Ki zsákmányolja ki a kínaiakat? - A fehércek,

Milyen eszközökkel? - Erőszakos hódítással, szellemi fölényük segítségével kizsákmányolják őket és fejlődésében gátolják. / Ez a primitív magyarázat gyerekeknek elegendő az imperializmus lényegéről.

Milyen Tan-Sun élete? - Nem volt gyerekkorában gyerek-élete.

Ki a bűnös Tam-Sun haláláért ?

Bibliográfia a madrichnak: Pearl's Buck - "Az anya".

PÓTLÁS A 34. OLDALON !

IV. P Ö G I S A .

B E N J Á M I N .

Nem is olyan régi ez a történet, amit most elmondok Nektek. Észak-Amerikában vagyunk, a kontinens déli részén, ahol végeleáthatatlan gyapotültetvények vannak. A gazdag farmerek négerekkel dolgoztatnak a földeken, mert őket úgy vásárolhatják a piacon, mint a marhákat, meg aztán jól birták is a forró napon a nehéz munkát.

Mi volt ezért a bérük ? A gazdag ur azt tehette velük, amit csak akart. Ha rossz kedve volt - elverette rabszolgáit. Aki panaszkodni merészelt a rossz bánásmód miatt, azt meztelenre vetkőztették, bekenték testét mézzel és a méhkas közelében egy fához kötötték. A méz illata odacsalogatta a méhket, felszitták a rabszolga testéről a mézet, aztán összeszurkálták a megkötözött négert, amíg össze nem esett. A gazda nemcsak megvásárolhatta, hanem el is adhatta a rabszolgáit. Azt ugy-e nem is kell mondanom, hogy enni alig kaptak,

lakásuk pedig nyomoruságos kis viskó volt.

Egyik ilyen kis kunyhóban egy család lakott: Hanna, Tamás és kifiuk - Benjámín. A szülők fiatalok voltak és erősek, ők voltak az ültetvény legjobb munkásai. Még a felügyelő is meg lehetett velük elégedve, mert ritkábban verte őket, mint a többieket. Hanna - a kis Benjámín anyja - azonban nemcsak a mezői munkához értett, hanem mindenben rendkívül ügyes volt. Gyékényből, nádból szép kosarakat és más egyébeket tudott fonni, mindent, amit a háztartásban felhasználhattak. Mostoha sorsuk ellenére is megbékéltek az éléttel. Este, mikor hazatértek a kis Benjámínhoz, mindnyájan jókedvűek és boldogok voltak.

Egy napon a gazdag urat lánya látogatta meg. Nagyon örültek a viszontlátásnak. Egyik nap így szólt a lánya a farmerhez:

- Apám bizony neked ajándékozhatnád egyik ügyes rabszolgalódat, aki a házimunkában is szépen dolgozhatna. -

- Ügyetlenek mind a fiatal rabszolganőim. Egy van itt - Hannának hívják - de neki egy kis fia is van. -

- Arra nincs szükségem ! - mondta a lánya - az én édes kis fiacskám ne játsszon nocskos néger kölykökkel. Tartsd meg magadnak Hanna fiát ! -

- Valóban jó anya vagy, mindig a fiadra gondolsz ! - szólt a földesur. - Jó maradjon itt Benjámín, Hannát pedig elviheted. - És megparancsolta a felügyelőnek, hogy készítse elő Hannát másnap az utra.

Milyen szonoru éjszakája volt a kis néger kunyhónak ! A kis Benjámínnak majd megszakadt a szive a sok sirástól. Hanna folyton az ablakot nézte, lélelentől reszkelve, hogy feltűnik már az elválást jelentő első hajnali fény.

Másnap keservesen sirva utazott el a rabszolganő a farmer lányával. Családja még csak a kocsihoz sem kísérhette el. Tanást kikergették dolgozni az ültetvényre, Benjámín pedig nem közeledhetett a gazdag ur házához !

Szonoru napok következtek ezután. Az apa buskomor volt. A munkához sem volt kedve és gyakran jött haza véresre vert háttal. A felügyelő egyre elégedetlenebb lett Tanással, még az urhoz is panaszra ment lustasága miatt.

Egy alkalommal kastélyában nagy dáridót rendezett a farmer. Lakmároztak, ittak, míg csak birták. Majd kockázni leültek az asztalhoz. A "mi farmerünk"-nek azonban nem volt szerencséje.

- Még egy játszmat ! - mondta barátjának, aki összes aranyát elnyerte már - játszunk a legjobb rabszolgánra ! - A barát beleegyezett, az ur pedig ismét vesztett.

Este pedig hiába várta haza Benjámín apját. Az új gazda magával vitte birtokára. Még el sem bucsuzhatott kicsi fiától.

A kisfiú nagyon szomorúan ült otthon, már sirni sem tudott. Hűséges kuttyáján kívül senkije sem maradt. Egyedül élt. Látta, hogy a gazda gyerekei milyen másképp élnek, mint ő, de nem értette meg. Ő csak azt tudta, hogy nagyon egyedül van.

Nagy háború tört ki ekkor. Északon belátták már, hogy a négereknek is biztosítani kell az emberi életet, ők sem lehetnek rabszolgák. De Délben? Ott tudták jól, milyen olcsó a néger munkaerő és körömszakadtáig védték a jogukat, hogy dolgoztathassák őket.

A háború mégis befejeződött. A rabszolgákat felszabadították. Benjámín most már szabad ember lett. Iskolába járhatott ő is, mint a többi gyerek, tanulhatott és dolgozhatott emberi módon. Gyerekkorának emlékét nem törölhették ki lelkéből. -

De később is, újból és újból - még ma is Amerikában - ha valami hiba történik, még mindig a feketéket, a négereket vádolják érte.

•••••

Pontok a magyarázathoz:

Hol fekszik Amerika ? - Világrész. Felosztása. Hol van az a hely, amelyről a mese szól ?

Miért volt a farmereknek annyi rabszolgájuk ? - Olcsók voltak, többet kerestek rajtuk.

Hogyan lettek rabszolgává ? - Abban az időben, amikor a telepesek Amerikába kerültek, nagyobb kulturájukkal, fejlettebb technikájukkal szolgálókká tették az ősember kulturális fokán élő négeket, akik csak későn - vagy egyáltalán nem - jöttek rá szörnyű sorsukra.

Jó anya volt a gazdag ember lánya ? - Csak a saját gyermekére gondolt, ugyanakkor a másik anya gyermekére nem.

Helyes, hogy emberek sorsáról szerencsejátékban döntenek ?

Miért nem akarták, hogy Benjámint iskolába járjon ? - Rájött volna arra, hogy több is van a világon, mint a farm területe.

Természetes volt-e, hogy a rabszolgákat felszabadították ? - Minden ember egyenlő.

Gyakoroljátok a futást a gyerekekkel.

Szemafor: Ismételjétek az előző két ciklust. A chavérok álljanak fel körben, a madrich, vagy az egyik chavér közepén jelt ad és minden egyes chavért megkérdez, mit jelzett.

A chavérok álljanak körben, a madrich mondjon betűt, vagy szót és a chavérok jelezzék ezt a madrich által megadott taktus szerint.

Minden chavérnak legyen két zászlója, füzetec és ceruzája !

PÓTLÁS A 29. OLDALHOZ !

1. Rendgyakorlatok kezdete: Sorok elrendezése, vigyázz-állás, pihenő-állás, sorok kiegyenesítése.

Szemafor: Az első ciklus ismétlése. A második ciklus tanulása. A madrich mutat, a gyerekek utánozzák. Ossa fel a madrich a gyerekeket két, hármás kvucákra. Minden kvuca képezzen szavakat, vagy mondatokat a tanult betűkből. Jelezzék ezeket a többi chavér előtt, meghatározott sorrendben. Az a kvuca nyert, amely a legszebb jelzéseket adta le.

HÁROM ÉVES . . . ÉS RABSZOLGA.

Kis gyermek koromból semmire sem emlékszem. Azok a napok mintha eltűntek volna emlékezetemből. Nem emlékszem semmire. . . csak . . . úgy. . . halványan. Most - Chavadzsa Daud - el akarom mesélni neked életemet. Igen ! Most már kezdek néhány dologra emlékezni, mind jobban és jobban . . . igen. . . csodálatos. . . hasonlít ahhoz, amikor valaki a felhős égen egyetlen csillagot sem lát, de ha nagyon élesen nézi, akkor felbukkan egy. . . még egy. . . Így vagyok én is.

Abed halkán mesélt, szakszótlanul szedte össze gondolatait, lassan formálja a mondatokat és mindig újabb részletekkel egészítette ki őket. Hosszu percre hallgatott és folytatta:

Három, négy éves lehettem, amikor törzsünket a chanafok törzse támadta meg és engem fogságba hurcoltak. Szolgája lettem a chanafoknak. Sok-sok napi járóföldre voltunk a tengerparttól.

Emlékszen esti órákra. . . amikor a családok gyermekeikkel, a törzs fiai - kicsik és nagyok - kimentek a pálmaligetbe datolyát szedni. A gyerekeket

mind kis csacsikra ültették és két szalmakosarat tettek a hátukra. Szép burnuszt adtak rájuk - a törzsfőnök hozta a városból, a fejkendővel, szép karkát, diszeket tettek rájuk - . Csak nekem nem adtak csacsit. Én gyalog mentem a pálmákhoz. . . A fejemen durva kendő, testemen régi, ócska burnusz volt. Együtt jöttek velem a rabszolganők. Szomorú voltam. . . Sirtam. . .

- Nem tudtam, miért nem vagyok én is olyan, mint a többi ? Azt kérdeztem magamtól, miért mondják mind: apa és anya ? Miért csak nekem kell "uram"-nak szólítani ? Hol van az én apám ? . . . És ki az anyám ? . . .

Mikor a pálmaligethez értünk, a gyerekek levették magukról szép ruhájukat, egy magas ember vállára vette őket és onnan másztak a fára. Felvetettem fejemet és nagyon kiabáltam: - Miért nem vesz engem is valaki a hátára ? Vadállatok falják fel husotokat ! Vegyetek fel engem is ! -

Mire tizenkét éves lettem, mindig a pásztorokkal voltam, velük dolgoztam, velük ettem, aludtam. A pásztorok énkeltek, furulyáztak. Én is megtanultam tőlük szépen furulyázni. Távoli hegyekbe mentünk és kerestük a jó legelőt. Nagy viharok alatt nyitott sátrunkban ültünk a parázs mellett és soká ki sem mozdultunk sátrunkból. - - - Ekkor tudtam meg, hogy idegen vagyok. . . Nem vagyok a chanaf törzs fia. . . Éreztem, hogy a pásztorok között van a helyem. Új ruhát sokáig nem kaptam, amíg le nem rongyolódott rólam.

Néha hangot hallottam, mely mintha hozzám szólott volna, és a hang ezt mondta: - Szerencsétlen vagy te, Abed, elhagyatott! Senki sincs, aki azt mondaná neked - fiam, fiacskám! . . . - Néha meg akartam kérdezni a pásztorokat, a velem egyidős fiukat, földműveseket, akik sokan voltak a nyájnál - nyolcvanan, százan és még többen is, de mindig visszatartott valami. Mondd, hiszel nekem Chavadzsa Daud? Gondolkozni tudtam, a szégyent is ismertem, de kérdezni - nem tudtam, én - a kamasz - még nem tudtam hogyan beszéljek erről, mert még azt sem tudtam pontosan, mi is az, ami hiányzik?

Egyszer megkérdeztem néhányat - mondjátok, nem tudjátok, van nekem is apám, anyám? - És ők álmosan válaszoltak: - Honnan tudnánk? Kérdezz másokat - és másik oldalukra fordulva tovább aludtak.

Teltek a napok, a hetek, az évek és én tizenöt éves voltam, majd még több is és még mindig a pásztorok között. Olyan volt, mintha elfelejtetten volna gondolat. De amikor találkoztam a velem egyidősökkel, akik lovon ülnek, tőrrel az övükben, fegyver a vállukon - irigyeltem őket. Majd kiszakadt a szívem fájdalomában. Ki mondja meg nekem, ki az apám és hol van? Kit kérdezzek? A fiúk nem barátkoztak velem. Mindig az apjukkal jöttek a nyájhoz, kiválasztották a bárányok legszebbjeit és vitték a városba eladni. Voltak olyanok is köztük akikkel mikor kis gyermekek voltunk, együtt játszottunk a sátrak között és

mikor ma jönnek, meg sem ismernek. A sorsom nem érdekli őket. Látod Chavadzsa Daud, ez az én életem. Ez az élete egy szolgagyereknek, aki nem tudja, ki volt az apja, anyja.

•=•=•=•=•=•=•=•=•

Pontok a magyarázathoz:

Miért volt Abed élete más, mint a többi gyereké ? - Mert nem élt családjával együtt, nem ismerte szüleit, idegeneknél nőtt fel.

Miért háboruztak egymással az arab törzsek ? - Mert nem volt elég földjük, ennivalójuk, vagy magáért a hódításért.

Milyen érzés rabságban lenni ? - Ezt mi is tudjuk, nekünk zsidóknak kétezer éven át rabságban kellett élnünk.

Vajjon a kibbucban is más élete van az árva gyerekeknek ? - A kibbuc gyerekei mind egyforma nevelést kapnak, akár élnek a szülei, akár nem.

Rendgyakorlatok: Ismételni a sorokban felállást és az alaphelyzeteket. Helybenfordulásokat megtanulni.

Szemafor: Az első két ciklust ismételjétek betűk és szavak jelzésével. Tanuljátok a harmadik ciklust. A madrich adja a jelzéseket, a chavérok utánozzák. A madrich betűket, vagy szavakat mond, a gyerekeknek arról jelzést kell leadni. A madrich adjon jelzéseket, a gyerekek írják le füzetükbe, amit jelzett.

Játék: A chavérok két kvucába oszlanak. Mindegyik kvucából minden gyerekek páronként azonos száma van. A madrich egy szót jelöl és egy számot mond. A két chaver a két kvucából, akinek számát mondta, gyorsan megmondja, amit a madrich jelzett. Aki előbb mondta, az győzött és szerzett pontot a kvucájának.

VI. P Ö G I S A .

Rendgyakorlatok: Ismételjétek át az előző anyagot. Tanuljátok meg a sorbanjárást. Tréfás játék a rendgyakorlatban: A madrich parancsokat ad, de csak azokat kell és szabad teljesíteni, amelyek előtt így szól: "Dávid mondta".

Szemafor: Ismételjétek át az előző három ciklust és tanuljátok a negyediket.

Játék: A játsszók négy kvucára oszlanak. A madrich az első kvucának valamilyen jelt ad. Ezt tovább adják a második kvucának s.i.t. /:Az a kvuca, amely még nem került sorra, háttal áll a többieknek és csak a madrich jelére fordul meg:/
Ha a jelzés tovább adásában hiba történt, meg kell állapítani, ki a hibás?

. = . = . = . = . = . = . = .

BÜNHŐDÉS A BARÁTSÁGÉRT.

Carlo kilenc éves volt, amikor először kellett Russo ur szénbányájába mennie. Nehéz éveket élt át már eddig is. Apjának nagy adóssága volt Russo urnál, mert tartozott a tőle vásárolt lisztért. Az összegnél is nagyobb volt azonban a kamat, amely napról napra növekedett. Hogyan lehet ezt a sok pénzt kiegyenlíteni? Nem volt más megoldás - a kis Carlonak le kellett mennie a szénbányába.

Azóta két év telt már el, hogy Carlo nap mint nap le és fel megy, hogy újra le és fel menjen a bányába. A szenes zsákok túl nehézek voltak neki, amelyeket hátára helyeztek. Zsákot zsák után hordott reggeltől késő estig. Háta meggörnyedt, arca beesett, teste megsoványodott. Nagyon nehéz a munka a bányában és kiszívja az erőt az emberből. A napfényt ritkán látják a bánya gyermekei, és akkor is csak néhány percre - amikor feljutnak a zsákkal a föld felszínére. Csak egy percig élvezhetik, azután újra vissza kell térniök munkájukhoz.

Carlo ment a nehéz zsákkal a hátán és ezt gondolta: - Milyen jó a gyerekeknek, akik az iskolában tanulnak ! -

Az iskoláról sokat hallott Carlo azoktól, akikkel együtt dolgozott. Egyszer be is ment a tanterembe, le is ült a padok közé, de csak néhány percre, mert vissza kellett térnie munkájához.

- Ha befejezem ezt a munkát Russo urnál - mondta Carlo - és ha kiegyenlítjük a tartozást, majd akkor. . .

A szobában, ahol barátaival együtt lakott, kő volt a párna a feje alatt. A követ titokban minden este elhúzta és megnézte az egymás mellett lévő rovátkákat. Megszámolta őket újból és újból. Minden rovátka egy hetet jelentett. Mikor egy hét befejeződött, új vonalat húzott mindig Carlo.

Százötven hetet kellett Carlonak dolgoznia, százhusz hét eltelt már, még harminc hiányzott. C s a k h a r m i n c . . . Ah ! milyen nehézek és hosszúak voltak is ezek Carlonak ! Hosszuak ! Lassan peregnék a hetek és újra egy, és még egy. . . Már csak tíz. . . már csak kilenc. . . nyolc. . . hét. . .

És ime elérkezett az u t o l s ó h é t . Már csak n é h á n y n a p maradt. Már maga előtt látta Carlo azt a csodálatos pillanatot, mikor oda fog állni Russo ur elé és így fog szólni: - Befejeztem ! Add vissza apám adóslevelét. Én hazamegyek ! -

A csodálatos nap nagyon elkésett. Még nagyon soká maradt Carlo Russo ur bányájában. A dolog így történt:

Volt egy barátja Carlonak, akit Paulonak hívtak. Együtt dolgoztak, együtt aludtak, együtt álmodoztak az iskoláról, a napsugárról.

Paulo gyenge, véznatestű volt. Mily nehéz volt a nagy zsák a gyenge háton ! Nem, ő nem győzte felvinni a kijelölt számú zsákot, nem egyszer siettette a felügyelő és meg is verte kegyetlenül. Carlo nem bírta látni Paulo szenvedését. És egyszer, mikor látta, hogy majdnem lezuhant a tárnába:

- Várj Paulo, néhány perc múlva visszajövök és segítek neked. - És ettől a naptól kezdve Carlo kettejük helyett dolgozott. Előbb saját zsákját vitte fel, majd Pauloét. És így volt ez mindennap. Tudták a barátok, ha "elkapják" őket, büntetést kapnak, hogy a felügyelő nem fog hallgatni erről a bűnről és állandóan reszkettek a félclemtől. Jön ? Jön és talán meglát minket ?

Néhány napig szerencsésük volt, de a rossz nem késlekedett. Egyszer, mikor Carlo elvette Paulo zsákját, elkapták. Megverték őket és büntetésül még öt hétig kellett a bányában maradniok. . .

Ö t h é t ! A z i g a z b a r á t s á g é s b a r á t i s e -
g i t s é g " b ü n é é r t ! "

. = . = . = . = . = . = . = . = .

Pontok a magyarázathoz:

Mi volt Carlo különös tulajdonsága ? - Önfeláldozás a családért, az páért, a barátért.

Mi volt a büne ? Milyen büntetést kapott ? Valóban bünt követett el Carlo ?
Miért segített Carlo barátjának ? - Mert gyengébb volt nála.

Van-e vajjon bátorsága ezt mindenkinek megtenni, ha tudja, hogy büntetés vár érte ?

Szabad-e gyerekeknek bányában dolgozni ? - A nehéz testi munka gátolja a fejlődésben, könnyebben megbetegszik.

Hogyan keletkeztek a szénbányák? Honnan vesszük a szenet? Mire használjuk? Szükségünk van-e rá? - Évezredekkel ezelőtt, amikor a földet nem borította még szilárd kéreg, a belső nagy hőség következtében sokszor került felszínre a megolvadt kőzet. Természetesen így a földet borító réteg - fakkal, növényekkel, állatokkal együtt - bekerült a föld mélyébe. Ez azután egy lassu folyamat során változott, formálódott, míg a mai alakját elérte. A földbe került fák a föld mélyében átalakultak, belőlük keletkezett a szén. Minél tovább volt a föld alatt, annál jobban ég, annál finomabb, annál feketébb a szén. Ez adja az egyes szénfajták közötti különbséget, ezért van fekete, barna szén és tőzög, amely a legrövidebb ideig volt a föld mélyében. Régebben sokkal nehezebb volt még a szénbányászat, mert a technika sokkal fejletlenebb volt, zsákonként kellett felvinni a szenet, ma már csillék segítségével oldják meg a felszállítást.

VII. P Ö G I S A .

kis lázadó.

Hat éves volt Jona, a kis tómani - jemenita - fiu, amikor anyja a Herzl uccában egy láda mellett illatos szappanokkal leültette.

- Add el mindet egy piaszterért, hallod? Egy piaszterért. Itt van tiz darab, ügyelj, hogy egy se hiányozzon!

Ott maradt ülve, egyedül. Kiabálni akart anyjának, aki már távolodott, de érezte, hogy hiába tenné.

Ült és nézegette a sok embert, akik ott mentek el előtte. Oly sokan és mind szép ruhákban! Még soha sem látott ilyen szépen öltözött emberket. Egy asszony ment el előtt, láncok voltak a nyakában. Olyan szép volt, mint egy virág. Fel akart kelni és utána szaladni, de eszébe jutott a szappan és kiabálni kezdett:

- Szappant tessék! Egy piaszterért! Egy piaszterért!

Néhányan feléje fordították fejüket kiáltására és nevettek: - Mennyiért adod kicsi!?

- Darabját egy piaszterért!

- Egy piaszterért? Hány éves vagy?

Nem értette az összefüggést kora és a szappan között, ezért hallgatott.

- Milyen szemci vannak - hallotta az egyik asszony hangját - csak a szemci kedvéért veszek tőle egyet - és lehajolt, hogy arcát is megnézzék.

Zavart lett Jona. Továbbra is az asszony nyakában a kendőt nézte, de oda sem mert sokáig nézni. És mikor az asszony kezébe adta a szappan, erős illatát sokáig érezte kezén és mélyeket lélekzett.

Csak néhány darabot adott el aznap. Amikor hazament a sötét baraklakásba, S'chunat Brennerbe, legelőször a kerti vizcsaphoz szaladt egy illatos szappannal.

Anyja nagyon megverte érte. Szidással, átkozódással tépte ki kezéből a szappant. Az ijedtségtől megdermedt Jona és a sirásba menekült. Két kistestvére csodálkozva nézte őt.

- Ha nem adod nekem a szappant, nem megyek többé eladni ! - kiabálta - verj meg, verj csak amig akarsz, mégsem megyek !

Milyen konok ez a fiu - haragudott az anyja - milyen rossz !

Jona azonban megkapta a szappant és folytatta az eladást. Még este is ott ül a láda mellett és kiáltja: - Szappant ! Egy piaszterért !

Hét éves volt, amikor a szappan eladás közben meglátott egy kislányt. Annyi idős volt, mint ő. Járkált, sétált, de mikor meglátta őt - Jonát - kinevette.

Aznap sikerült szappant árulnia és megint verést és fenyegetést kapott.

Apja elvitte amerikai mogyorót és tökmagot árulni. Egyszer meglátta, hogy feltörte az amerikai mogyorót és oly erővel ütötte meg, hogy elcsott és felsebezte kezét.

Nyolc éves volt, amikor elvitte anyja a Karmel - Allenby sarokra, ahol már sok témani állt. Valamilyen hölgyre vártak, hogy egyiküket felvegye munkára.

Csodálkozva nézte Jona a témiankat és közöttük anyját. Benézett a közeli gyógyszerárba, ott egy öreg témani asszony a padlót mosta fel.

Egy magas asszony lépett hozzájuk, kezében nagy csonag volt, megnézte őt és kérdezte: - Oly kicsi ! Hány éves ?

- Tíz, vedd fel munkára ! - hazudott az anyja.

Furcsának találta Jona, hogy anyja hazudott, ki is akarta javítani, de erőt vett magán és zavartan tekintett az asszonyra.

Az asszony a piacra vitte ki magával. Másfél órát időztek ott és visszatértek. A kosár megtelt mindenféle jóval. Jona éhesen nyalta ajkait.

Nehéz volt a kosár. Felülmulta erejét. Nehezen lélekezett. Mindkét kezével kellett fognia a kosarat, szive erősen vert, térdai remogtek. Lopva az asszonyra nézett, aki ott ment üres kézzel mellette. Valamit forralt fejében.

Kezéből kicsuszott a kosár, végiggurult az uton, minden szétszóródott, bepiszkolódott a sárban.

Hogyan veszekedett, kiabált vele az asszony! Mennyire haragudott rá, ő pedig összeszorította száját és hallgatott.

Anikor anyja a pénzt kérte tőle, amit munkájáért kapott, azt hazudta: - Egy piasztert kaptam, de elveszítettem. - Ha anyja hazudhat, neki is szabad!

Kilenc éves korában munkába állt egy hölgynél, negyven piasztér havibérért. Egy alkalommal az ablakot tisztította vele az asszony. - Második emeleten laktak. Lenézett. Ott látta a mélységet maga előtt és vonakodott a munka elvégzésétől: - Le fogok esni, érzem, hogy leesem!

Haragudott a hölgy Jona vonakodása miatt, mert még nem is hallotta, hogy valaki ettől a munkától vonakodott volna. Felmondott még aznap.

Jona az uccákat róttá és sirt. Félt hazamenni, félt a veréstől. Csak ment és sirt. Hirtelen abbahagyta, mert valaki gyengéd hangon megszólította:

- Miért sírsz ? -

Fiu állt előtte, szürke ruhában és kedvesen nézett rá. Őszintén elmesélte, ami történt vele. A fiu megfogta kezét és kedvesen hívta:

- Gyere velem kicsi !

Csodálkozott Jona, hiszen otthon ő már régen nagy, és most őt kicsinek szólítják ? Különös, nagyon különös.

A fiu arca, kedvessége ragaszkodást ébresztett fel benne és vele ment, anélkül, hogy tudná - hová ? - Látod ott a kivilágított ablakokat ? Az a mi házunk és a tiéd is lesz ! - mondta a fiu. Ének és nevetés hangzott a nyitott ablakokból, az ifjuság életének zivaja.

Lesütött szemmel lépett be Jona. Szégyelto magát és zavarban volt. Ott állt a Noar Hovéd moadonjában. A falak képekkel volt tele akgatva - szabad ifjúságról, szántóvetőkről, földművesekről. A központi falon jelmondat volt:

H Á Z U N K N Y I T V A Á L L M I N D E N K I N E K ! !

Egy kvuca énekelt, játszott. Egyik sarokban szichára figyeltek. Jona látta, hogy mind olyan rongyosak, mint ő. Arcuk sovány, beesett, mégis mind vidámak.

Nem gondolkozott soká. Mikor egyik kislány bevonta őt is a hora körbe, most már ő is együtt énekelt, táncolt a többiekkel. . . .

- Milyen jó nektek ! - kiáltotta a tánc befejeztével. - Hogyan jutottatok ide ? Egy kis fiu így felelt neki: - Ha egyedül vagyunk, mindegyikünk gyenge, de ha sokan vagyunk, mind nagy erőt jelentünk. Te is hozzánk akarsz tartozni ?

. . . Másnap már végezte Jona munkáját, a kiszolgálást és nem volt többé olyan kegyes, mint eddig, mert chavérok nyujtották feléje szeretettel kicsiny, gyenge kezüket.

. = . = . = . = . = . = . = . = .

Pontok a magyarázathoz:

Honnan eredt Jona nyakassága ?

Kik a jemeniták ? - A jemeniták = zsidó törzs, akik a galut egész ideje alatt Arábiában laktak. Ők megőrizték az ókori zsidóság jellegét: középterműek,

soványak, sötét a bőruk, szemük fekete, hajuk göndöt. Egyedül ők őrizték meg az eredeti ivrit kiejtést. Öltözködésük keleti - az asszonyok hosszú bugyogókat hordanak, ezen rövid ruhát, a férfiaknak hosszú kaftánjuk van. Nemzedékek óta éltek arabok között és így nem volt lehetőségük modern fejlődésre. A zsidó tudományokat mind ismerik, de a modern tudományt nem. Ezért kihasználják őket Erecben a gazdag zsidók.

Miért volt Jona annyira makacs? Rossz gyerek volt? Miért szégyelte magát, amikor találkozott az uccán azzal a fiúval? Miért van joga az egyik gyereknek tanulni, a másiknak meg nem? Anyja rossz volt? Miért verte mindig a fiát? - A keserűség és szenvedések megkeményítették lelkét.

Miért ejtette el Jona a kosarat? Csak a fáradtságtól? Milyen megoldást talált Jona élete számára? - Hanoar Haovéd.

Mi a Noar Haovéd? - Az Erec jiszraéli ifjuság általános mozgalma, amely az ifjuság számára a szakszervezet feladatait teljesíti, de egyúttal nevelő mozgalom is. Esti iskolákat tart fenn, nevelő kéneket. A chavérok a chaluci megvalósításra neveli és huszonnyolc kibbucot állított már fel Erecben. Ez az egyetlen ifjusági mozgalom, amely a szegény ifjúsággal, az uccagyerekekkel és a külvárosok szegény ifjúságával törődik.

Szemafor: A négy ciklus ismétlése szavak jelzésével és a jelzések helyes megértésével. A jelző játékok ismétlése.

Játék: P Á R O S F O G Ó .

A játék helye: kert, nagy terem.

Felépítés: A játékosok ketten-ketten egymás kezét fogva járkálnak a játék helyén.

Cél: megszökni a fogó elől.

A játék menete: Amikor a madrich füttyül - szétválnak a párok és mindenki siet párt találni magának. A fogó mindig azt üldözi, akinek nincs még párja. Akit megérintett, az lesz a fogó.

VIII. P Ö G I S A .

Szemafor: A négy ciklus ismétlése, szavak leadásával és felfogásával. Jelző játékok - lásd az előző pögisákban !

Játék: Üzenetküldés akadályokon át.

Ezt a játékot városban és szabadban is lehet játszani. A játék a hely szerint módosul.

Városban a madrich előkészít egy bizonyos helyet, ahová a gyerekeket az üzenettel küldi. Bizonyos időközökben egymás után indítja a gyerekeket. A játéknak kettős célja van: 1./ Ki megy el és érkezik vissza a legrövidebb idő alatt; 2./ ki tudta pontosan, szó szerint átadni az üzenetet.

Azon a helyen, ahová a gyerekeket küldik, valakinek várnia kell őket, és pontosan feljegyezni mikor érkezett mindegyik, feljegyzi szó szerint az üzenetet, válaszol rá és feljegyzi azt is, mikor indult vissza a gyermek. A játék befejeztével találkozik az, aki küldte és aki fogadta a gyerekeket és együtt megállapítják, ki érkezett meg a legrövidebb idő alatt és ki vitte és hozta legpontosabban az üzenetet? Ezért készítsék elő a madrichok írásban az üzeneteket.

Szabadban további feladatokat lehet adni a gyerekeknek: fáramászás, nyáron - ha van - vizen átmenni, stb. a hely feltételei szerint.

• = • = • = • = • = • = •

A h a r c o l ó E s z t e r .

Sötét éjszaka volt. A varsói gettó uccái és sikátorai beleveszték a sötétségbe. A lezárt ablakok mögül semmi fény sem szűrődött ki. Egy kis pincében ült Eszter, a tiz éves kislány, apjával, anyjával. Apja ezt sugta anyjának: - Holnap, amikor a németek megtámadják a gettót, fellázadunk. . . Mindent előké-

szítettünk már. A fegyvereket becsempésztük a gettóba. A németek - akik el sem tudják képzelni, hogy a gyenge zsidók fellázadhatnak - nagy tömegekben fognak jönni és akkor. . . - Itt abbahagyta az apa. Szemei villámokat szórtak a gyűlölettől és a bosszuvágytól. Eszter figyelt és ezt gondolta: - és akkor. . . mi lesz akkor? Érezte, hogy nagy titokkal áll szemben.

. . . És akkor megmutatjuk nekik a zsidók bosszuját! - Apja megcsókolta anyját, Esztert magához hívta és ezt mondta neki: - Kislányom, most elmegyek, hogy megfizessék bátyádért és a milliókért. Talán nem térek vissza! Emlékezz mindig arra, hogy apád elment harcolni érted, népéért, az emberi méltóságért! - Ezzel elment.

Ködös reggel jött és a halálos csendben, ami a gettóra nehezedett, eldördültek a németek lövései. Vezényszavakkal kísért nehéz léptek dübörögtek, kiáltások, trombitaszó.

- . . . A zaj erősödik, a hangulat mind feszültebbé válik, tovább. . . tovább, nem lesz vége. Minden pillanat mintha egy örökkévalóságig tartana. Mikor? Mikor adnak jelt már??!!

És a németek egyre jönnek, tizen, százán. A háztetőkön, a pincékben, a barrikádokon harcosok rejtőznek, akik várják a megfelelő pillanatban a jeladást. Mikor jön már el a pillanat?

. . . Lövések zaja. . . Keskeny sikátorba érkeztek a németek, ahonnan nehéz visszajutni. A lövésekre kézi gránátokkal, bombákkal és revolverekkel feleltek. A gettó harcosai az ellenségre zudítják haragjukat. Nagy a harcizaj, lövések dördülnek, kézi gránátok robbannak.

Gyerek forgolódik a lövészek között. . . Ki ez ? Odalép a kicsi az egyik harcoshoz: - Meg tudnád mondani nekem chavér, hol található apámat ?

- Ki a te apád ?

- Simon, az asztalos.

A harcos egy pillanattig figyelte Esztert aztán ezt mondta neki: - Apád most a legveszélyesebb helyen van. Ne menj oda !

- Én mégis odamegyek !

- Nem hallod a lövéseket ?

- Hallom ugyan, de oda akarok menni ! - És a kislány tovább kutatja.

Most hang kiált utána: - Állj meg gyerek, gyere ide ! Akarsz apádnak és nekünk segíteni ?

- Igen.

- Akkor várj egy percig ! Végy magadhoz fegyvert és így indulj el !

A harcos csomagot adott át a kislánynak, benne golyók, bombák, néhány revolver és egy darab kenyér. - Ha sikerül eljutnod apádhoz, add át a fegyvert és az élelmet és mondd meg, hogy mi itt készen állunk a harcra. Ha nem lesz más kiút, jöjjenek vissza hozzánk. Fogsz emlékezni az üzenetre ?

- Emlékszem.

- Mondd meg nekik, hogy ne veszítsék el lelkierejüket !

Minél inkább közeledett Eszter a harc színteréhez, annál vészélyesebb lett az út. A lövészek minden oldalról hallatszottak. Tűzbombák megvilágították a házakat és udvarokat. A bekerített németek elkeseredetten harcoltak. De a zsidók szabadságukért küzdöttek és ott voltak minden uccasarkon. . .

Eszter keskeny sikátorokon haladt át a házak mellett és hasoncsuszva érkezett meg apjához. - Apám ! - Eszter ! -

- Hogyan jutottál hozzám, kislányom ? - kérdezte az apa könnyekkel a szemében. De könnyes szemei a büszkeségtől csillogtak.

- A harcosok küldetésében - felelte Eszter a csomagot átadva, a foglyvert és a kenyeret, és a harcosok üzenetét: - Ne csüggedjetek !

- Nem csüggedünk, ha ilyen bátor gyerekek vannak velünk, mint te ! - felelték a harcosok. - Ha nekünk nem is fog sikerülni, a jövő nemzedék folytatja majd harcunkat !

. . . Egész délután és este folytatódott a harc a - már négy éve gettóba zárt - zsidók és a németek között. Sötétség lepte el a gettót és Eszter a sötétség leple alatt szokott a harcosokhoz menni, hogy híreket és újabb parancsokat vigyen. Amikor reggelre virradva Simon, az asztalos látta, hogy körzetüket bekerítették és vissza kell vonulniuk, feltette a kérdést: - Chavérim, ki törne utat, hogy jelentse a központnak - a németek bekerítették és segítséget kérünk ! ? !

Eszter felelt: - Én apám ! Kicsi vagyok még és nem vesznek észre !

Megremegett az apa teste. Szabad-e ilyen kis lányt az óriási veszélynek kitenni

. . . A gyerek elindult küldetésében. . . Keskeny sikátorokon, udvarokon át ledöntött kerítések, eltévedt golyók dörrenései között haladt, amíg a parancsnokságra érkezett és átadta a hírt a parancsnoknak. A parancsnok azonnal in-

tézkedett, hogy küldjenek municiót és erősítést. Eszterhez pedig így szólt:
- Menj és mondd a harcosoknak, hogy tartsanak ki !

És újra visszalopakodik Eszter a sikátorok és ledöntött kerítések között, hogy elvigye a segítség hírért a harcosoknak.

- Állj meg kölyök ! Hová mész ? - Kéz ragadta meg a kislány copfját, egy német tiszt állt mögötte. - Kém vagy ! -

- Nem vagyok kém ! Én harcolok !

- Tehát te is a lázadók közül vagy ? Bűdös zsidó ! Honnan van bátorságtok fellázadni a németek ellen !?!?! - A tiszt katonáihoz fordult, akik mellette álltak: - Állítsátok a falhoz és lőjjetek agyon !

Esztert a falhoz állították. Szívén átfutott a gondolat, hogy parancsot kapott, hirt kell vinnie a harcolókhoz és nem adhatta át.

Mielőtt agyonlőtték, kiáltás tört elő torkából: - Jön a megerősítés. Ne csüggedjétek chavérim ! - Ezzel clesett.

Elérkezett-e vajjon a kiáltása a harcolókhoz ? . . . ?
• = • = • = • = • = • = •

Pontok a magyarázathoz:

Rövid történelmi bevezetés arról, ami a varsói gettóben történt. /: Saját tudás alapján: /

Volt-e reményük a zsidóknak a sikerre? Mi az értéke a háborúnak még akkor is, ha nincs remény a győzelemre? Mire tanít minket a varsói lázadás? Ki volt Eszter?

IX. P Ö G I S A .

Szemafor: Két állomáson dolgoznak a chavérok, kis távolságban egymástól. /: Most már el kell kezdeni a szabályos zászlók használatát. A rud legyen 60-70 cm. hosszú, átmérője 2 cm. körül. A rudakat szépen, egyenletesen le kell tisztítani. A zászlókat zsinórral, vagy apró szegekkel kell a rudra erősíteni. A zászlók mérete 45x45 cm.: /

A munka a rendezett csoportokban a következő: 1. Egyike a chavéroknek egyen-
sen áll, ő a leadó és a felelő a másik állomás válasza szerint. 2./ Egy másik
chavér felveszi az adást a másik állomásról és felolvassa, amit le kell adni.
3./ A harmadik chavér - a leiró - ül. Játék közben mindenki sorrakerül.

Rendgyakorlatok: A sorban felállás és járás gyakorlatok ismétlése. A chavérok egyike lesz a parancsnok. Játék: "Dávid mondta". Lásd VI. Pögisa. Pipolo. Ezt a játékot úgy játsszák, hogy a chavérok egyike a parancsnok. A parancsnoknak azonban olyan gyakorlatokat is szabad végeznie, amelyeket nem adott parancsban. Pl. Vigyázzban állhat, ha pihenj!-t vezényel. A chavéroknak csak azt a parancsot szabad teljesíteni, amelyet előzőleg kiadott a parancsnok. Aki háromszor hibázik, elhagyja a sort.

•=•=•=•=•=•=•=•=•=•

T H Y G A T H E R .

/:E név a szanszkrit nyelvből származik. Szó szerint tehenes lányt jelent, de azt is jelenti - lányom:/

Thygather tehenes lány volt apja házában. Apja tehencit fejte és munkáját sokkal jobban végezte fivércinél. Sokkal zsirosabb tejet fejt a tehenektől, mint ők. Hogyan volt ez lehetséges? Majd elmondom Nektek!

Jóval előbb, hogy a fiatal tehencsek kimentek volna a legelőre, a tehenek már ott álltak a sövény mellett és várták, hogy megszabadítsák tejfeleslegüktől. Ezt a tejet tulajdonképpen kis borjaiknak szánták, de a borjut megették az emberek, így a sok tej a tőgyükben maradt.

De mi történt azalatt, amíg a butaképu tehenek ott állnak a sövény mellett és várják az embereket? Ezalatt a könnyü tej feljebb szoritja a tejfelt, a zsíros vaját és nem lehet olyan könnyü szerrel kifejni. Az visz tehát zsíros tejet haza, aki türelmesen, utolsó cseppig kifeji a tejet. Aki azonban siet, az otthagya a tejszint.

Tygather azonban nem sietett. Ezt megtették helyette fivérei. Ők azt mondták, hogy nekik máshoz is van joguk, mint mindig apjuk tehencit fejni. Tygather nem is gondolt arra, hogy neki joga is lehetne!

- Engem megtanított apám ijjel, nyilvesszővel bánni - így szólt az egyik fiu.
- megélek én a vadászatból is, elmegyek ki a világba és csak magamnak dolgozom.
- Engem halászni tanított apám - mondta a második - bolond volnék mindig másnak fejni!
- Nekem megmutatta, hogyan készítsék csónakot - szólt a harmadik. - Nagy fából ácsolok egyet és a vízre megyek vele. Megnézem, mi van a tenger tulsó partján.
- Felcségül veszem azt a barna lányt - így beszélt a negyedik - saját házat kapok vele, lányaim pedig megfejik majd helyetten a tehenet.

Igy mindegyik fiu a saját kívánságával foglalkozott, nem törődtek a tejfellel, a tehenek rosszkedvűen maguknak tartották és senkinek sem volt haszna belőle. Tygather azonban mindig az utolsó cseppig kifejte a tejet.

- Apánk ! - így szóltak végül egyszer a fiuk - mi elmegyünk !

- Ki fog akkor fejni nekem ? - kérdezte erre.

- Ki más, mint Tygather !

- És ha ő is kedvet kapna a szabad élethez ? Ő is vadászni, halászni akarna és megismerni a világot ? Benneteket még csak nélkülözhetlek, de őt nem ! Olyan finom, oly zsíros tejet fej ő !

Kicsit gondolkodtak a fiuk, aztán egyikük így szólt: - Apám, ne tanítsd őt semmire sem, akkor aztán megfeji tehencidre és azt teszi életed végéig, amit akarsz. Ne mutasd meg neki, hogyan röpitse a nyilvesszőt - akkor nem akar majd vadászni ! Ne áruld el, hogy a halak bekapják az éles horgot, ha dögök husával borítjuk - akkor nem jut eszébe kivetni a hálót, vagy a horgot; ne tanítsd meg, hogyan vágjon fát, hogy átmehessen a tulsó partra. Ne tanítsd semmire apám, akkor mindig nálad marad és mindig zsíros tejet adnak majd tehencidre. Bennünket azonban engedj el, mindegyikünket kívánságunk szerint.

- De hogyan akadályozzam meg, hogy azt se tudja meg, amire én nem tanítom ? kérde az apa. - Ha gondolkodik és meglátja a folyón lefelé uszó tutajon a kis madarat - rájön, hogy így ő is utazhat. Ha orsójára csavarodott száraz fonál kirepíti helyéből az orsót, ebből is tanulhat. Ha a patak partján megfigyeli a halat, amely elővigyázatlanul éppugy bekapja az összecsavarodott férget, mint a tépett burkolatu nádat, amelyen fennakadhat - akkor nem kell neki magyarázni a halászatról. És végül mit tegyek, ha megtalálja a kis fészket, amelyet májusban raknak a pacsirták a lóherésben ?

Fiai elgondolkoztak azon, amit apjuktól hallottak, majd így feleltek: - Ezekből ő semmit sem fog megérteni, mert buta. Még ha meg is figyeli ezeket a dolgokat, nem vágyódik cselkedetre.

Apjuk azonban tovább is aggódott: - Nem, Tygather nem buta ! Félek, lassan magától is rájön arra, amire én benneteket megtanítottalak. Tygather nem buta !

Most még mélyebben elgondolkodtak a fiuk, majd végül is megnyugtatták apjukat: - Apánk, mondd neki, hogy a tudás, a vágy a dolgoz megismerésére - bűn a lányok számára !

Ezzel most már sikerült megnyugtattani az elővigyázatos apát. Elengedte fiait, kit halászatra, kit vadászni, szerteszét a nagy világba. Eltiltotta azonban

Tygathert a tudástól, a dolgok megértésének vágyától. Így Tygathor együgyűségében élete végéig fejte apja tehencit.

. = . = . = . = . = . = .

Pontok a magyarázathoz:

Milyen volt a lányok helyzete évezredekken át? Elnyomták őket, kevesebbnek tartották a fiuknál, sokkal kevesebbet tanulhattak. A múlt század végén mozgalmak indultak a nők felszabadítására, ez azonban erős túlzásokhoz vezetett és ezért nem vették komolyan a mozgalmat. Ma a szocialista mozgalomban minden ember - akár férfi, akár nő - egyenlő jogokkal és kötelességekkel rendelkezik.

Milyennek találták a lányok ezt a helyzetet? - Sokan voltak, akik annyira megszokták ezt a szellemet, hogy nem tiltakoztak ellene, de legtöbbször lázadózt, segíteni szeretett volna, minthogy egyedül volt és nem álltak mellette segítőtársak, egészen a legutóbbi időnkig sikertelen maradt.

Milyen a helyzete a nőknek a kibbucban? - A nők szervezetüknek, munkabírá-suknak és a szükségleteknek megfelelő munkabeosztást kapnak, ugyanugy, mint a férfiak.

X. P Ö G I S A .

Futásgyakorlatok.

Szemafor: Mindannak ismétlése, amit eddig tanultak. Természetesen az előző pögisa anyaga főképpen.

Rendgyakorlatok: Mindazon gyakorlatok összefoglalása, amelyeket eddig tanultak. Játék a rendgyakorlatokhoz: rendgyakorlatok elvégzése bekötött szemmel. A chavérok mind bekötött szemmel állnak fel sorba. A madrich parancsokat ad - járásra is - és ezeket mind bekötött szemmel kell teljesíteni. A végén minden chavér helyén marad és a kendőket levéve szemükről nézik meg, milyen sorban is állnak ők ? ?

KLITAT ALIJA - AZ ALIJA BEFOGADÁSA.

Nagy a sürgés-forgás a Bét Jöladimban. A Mazkirut Hakibbuc tegnapelőtt értesítette a chevrat jöladimot, hogy cofek érkeztek a galutból és készüljenek előszépen a fogadásukra. Azóta mind takaritanak, diszitenek, dolgoznak és izgatottan várják a gyerekeket. Elkészítették már a diadalkaput és most az oneg sabbatra készülnek - éppen erev sabbatkor fognak megérkezni - a tiszteletükre.

Minden szoba ragyog a tisztaságtól, már a virágokat is bekészítették, csak a terítés hiányzik, mikor autotüklölést hallanak és mindannyian hanyatt-homlok rohannak a gyerekek fogadására.

- Hát ezek lennének, akiket úgy vártunk? Ezek a mocskos, tolongó gyerekek? Lökdösik egymást, tolakodnak, akadályozzák egymást a leszállásban! És hogy kiabálnak! - panaszkolta el első benyomásait az ujonnan érkezettekről Nurit.

Vajjon mit is mondhatnak? Milyen nyelven beszélhetnek? Hogy fogjuk mi egymást megérteni, ha nem beszélnek ivritül? - kérdezte Nimrod Joszitól.

- De hiszen van kezünk, lábunk, meg tudjuk majd egymásnak magyarázni, amit akarunk - vigasztalta Joszi.

- De ezek nem is akarnak velünk beszélni, nézd hogy elszaladnak! Vajjon miért? Próbáljuk megmutatni nekik a fürdőszobát, biztos mosdani szeretnének, induljunk gyerekek! - mondta Chava, a madrichájuk.

A chevra nekivágott. Mentek volna, de hová? A gyerekek, mikor meglátták, hogy feléjük közeledik a chevra, elrohantak - ahányan annyi felé.

- Miért félnek tőlünk? Hiszen mi nem akarjuk bántani őket, csak azt szeret-

nénk, hogy megmosdjanak és mehessünk vacsorázni ! - szólt a problémához Slomke is hozzá.

Chava most valamilyen érthetetlen nyelven a gyerekek után kiabál, erre egy-kettő megáll és félve kezd Chavával a beszélgetésbe.

Nézd, nem is tudtuk, hogy Chava ilyen furcsán is tud beszélni ! - neveti el magát a mindig mosolygós Noa.

- Hátha őt meghallgatják !? - sug össze a chevra. - Menjünk addig és terítsünk.

- Rendben van ! - dönt a chevra és már benn is vannak és izgatottan teritenek. Felváltva szaladgálnak az ablakhoz és nézik, nem jönnek-e már ? Vajjon mit csinál Chava, hol beszélgetnek és miről ?

- Chava jön már - kiált Nurit - de csak egyedül. Hol vannak vajjon a gyerekek ?

Chava belép, arcán szomorúság tükröződik. - Ülünk asztalhoz chevra, a gyerekek fáradtak, nem akarnak bejönni.

De mintha nem egészen így lenne ! - gondolják a gyerekek - pedig Chava nem szokott hazudni.

Az oneg sabbat nagy csendben folyt le. Mindenki szomorú volt. Vacsora után így szólt Chava a chevrához: - Szeretnék ezekről a gyerekekről mesélni Nektek. Ezek a gyerekek Lágárból jöttek. Éveken át a németek üldözték, éheztek és kínozták őket. Szüleiket elpusztították, senkijük nincsen, egyedül álltak a világban. Ők is véletlen folytán maradtak életben. Mi elhoztuk őket ide, hogy otthonuk legyen és velőtek együtt éljenek. De ők ezt nem értik. Nem tudják felfogni azt, hogy szeretettel is közeledhet hozzájuk valaki. Kis életükben nem találkoztak még megértéssel és gyengédséggel. Hasonlítsátok össze ezt a ti életetekkel, akik nem láttatok háborút, akik chevrában élték és ha szüleitek befejezték munkájukat, akkor mindig együtt lehettek velük.

Nekünk türelmeseknek kell lennünk. Meg kell szeretnünk a gyerekekkel a kibucot, Erecet, meg kell tanítanunk őket ivritül beszélni. De ezt mi nem erőltethetjük. Segítenünk kell őket, de megvárjuk mit akarnak ők csinálni. Ezt a nehéz feladatot azonban a felnőttek nem végezhetik el. Csak köztetek érezhetik ők jól magukat. Ezért nektek ebben a nehéz munkában velünk együtt kell dolgoznotok.

A gyerekek szívesen vállalkoztak erre a feladatra, de gondteltlen ültek még egy ideig, mert nem is tudták, hogyan fogjanak hozzá?

Nehéz korszak kezdődött a chevrat jöladim életében. A kibbuc gyerekei elhatároz-

ták, hogy példamutatással fogják az új kvucát nevelni. Látszólag nem törődtek velük. Folytatták - vagy inkább folytatni akarták - megszokott életüket. Tanultak, dolgoztak és sokat-sokat szerettek volna beszélgetni a galuti gyerekekkel, de azok, ha szóltak hozzájuk, mindig félve elszaladtak.

Az "ujak" nem törődtek senkivel és semmivel, hiszen nemcsak Erec és a kibbuc volt számukra új, de a kvucát is alija előtt állították össze, tehát egymást sem ismerték! Összepakították a szobákat, letaposták a virágokat, elrongálták ruhájukat. A chevra szó nélkül helyre hozott minden hibát, sokkal többet takarítottak, mint eddig és fájó szívvvel új virágokat ültettek a letaposottak helyébe.

És egyszer - csoda történt. A chevrat megkérték a chalucok, hogy segítsenek nekik a narancsszüretben és ők boldogan vállalták ezt a munkát, mert azt gondolták, hogy ezzel is segítenek a kibbuc fejlődésében.

Az "ujak" nem értettek semmit az izgatott megbeszélésekből, de úgy látszik kíváncsiak lettek, mert összedugták fejüket és úgy tanácskoztak. Végül Mojsela - a legidősebb közöttük - odament Chavához és azon az ismeretlen nyelven kérdezett tőle valamit. Pár szót beszélgettek Chavával, azután a chevra megtudta Chavától, hogy a gyerekek is részt akarnak a munkában és belecgőzésüket kérték.

A chevra boldogan fogadta be a gyerekeket a munkába és együtt, énekelve indultak el a narancsos felé. -

Ettől a naptól kezdve a gyerekek már mindig együtt voltak. Hamarosan eltanulták a galutiak az ivrit nyelvet és rövid idő múlva már nem is lehetett megállapítani, melyikük született a kibbucban és melyik töltötte legfiatalabb éveit a galut és a háboru szenvedései között.

•••••

Pontok a magyarázathoz:

Hogyan kerültek a gyerekek a kibbucba ? - A háboru nehézségei után, végigszenvedve a lágerek kinjait, teljesen egyedül, család nélkül, egymást sem ismerve.

Miért nem tudták elképzelni a gyerekek eddig azt, hogy valaki jó hozzájuk ?
- Eddigi életükben csak bántották őket és senki nem törődött velük.

Milyen nevelést kaptak a kibbuci gyerekek ? - Ők mindig azt látták maguk előtt, hogy mindent és mindig együtt és egymásért tesznek. Ezért természetes volt számukra az, hogy a most érkező gyerekek is ilyenek.

•••••

A program befejezése:

Ezzel a tiz pögisével eljutottunk a program végéhez. Ezt az eseményt éreztetni kell a gyerekek életében is. Tudatosítani kell bennük, hogy haladtak, hogy magasabb fokot értek el.

Kétféleképpen lehet a befejezésnek külső jelét adni: műszibával és kiállítással. A műszibán az elvégzett programot kell kifejezésre juttatni. Ezt úgy a legjobb, hogy a gyerekek rendezzenek kis előadást és a műszibával kapcsolatban nyissák meg a kiállítást.

A műszibán semafor bemutatót kell rendezni. Ezt úgy meg lehet valósítani, hogy: 1./ Feláll a chevra és szavakat, vagy mondatokat a madrich utasítására mind együtt közölnék. 2./ "Élő mondat" előadása, amikor minden gyerek egy betűvel vesz részt a mondatban.

A kiállítás előkészítésére a program kezdetétől fel kell kelteni a gyerekek érdeklődését. Ajánlatok kell tenni arról, hogy milyen munkákat készíthetnek el, amely összefüggésben van a programmal. Pl. migdal és sátrak felállítása - a kis Dan; bányaeépítés - bünhődés a barátságért; a gettó felépítése - Eszter; /: Gyufadobozban lehet kis agyagtéglákat készíteni: / drótból babákat készíteni és a drótot raffiával, vagy gyapjuszállal be-

vonni - dolgozó ember formájában, vagy pedig olyan alakokat, akik különböző szemaforjelzéseket adnak le. Iton kireket lehet készíteni dalokkal, rajzokkal, melyek a tárgyhoz kapcsolódnak. A kvuca jomanjában fel kell jegyezni a kvuca minden munkáját. Itt természetesen csak ötleteket adunk a madrich fantáziájától függ a kiállítás sikere.

S Z E M A F O R .

A morset ismeritek már mind. A morse mellett a szemafor a hírközlés egyik legfontosabb módja. Amíg azonban a morset fénnyel és hanggal is lehet közvetíteni, addig a szemafor csak úgy érvényesül, ha a két fél - adó és vevő - látja egymást.

Az alef-bét betűt a két zászló különböző helyzete adja meg. A szemafor jeladásnak az az előnye, hogy rövidebb időt vesz igénybe és hosszabb a látótávolsága, mint a morsének.

A továbbiakban következő rajzok alapján világosan megérthetitek, hogyan kell a jelzéseket adni és megérteni.

Egy megjegyzésünk van a rajzokkal kapcsolatban: a rajzok tükörképek. Ez azt jelenti, hogy ami a kép jobboldalán van, azt Nekték is jobblézzel kell jeleznetek.

Most már csak a betűk, ciklusok megtanulására van szükség és a hírközlésnek ezt a módját is nagyon fel tudjátok használni !

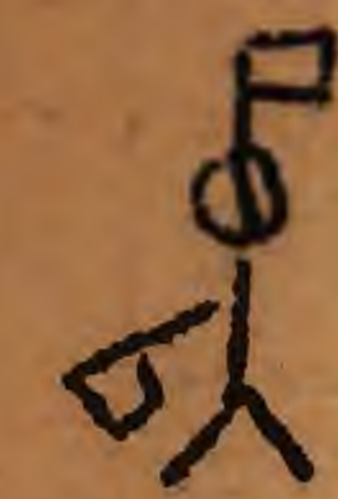

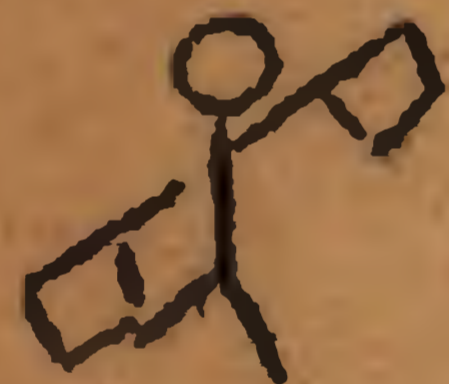
" 3

" 4

" 5

" 6

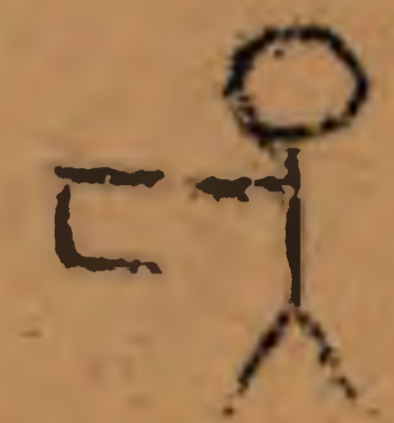
" 7

" 8

" 9

" 10

" 11

" 12

" 13

" 14

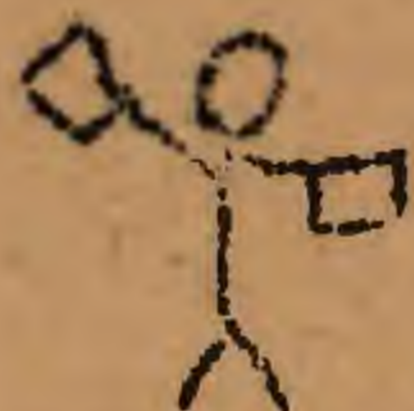
" 15

= 1

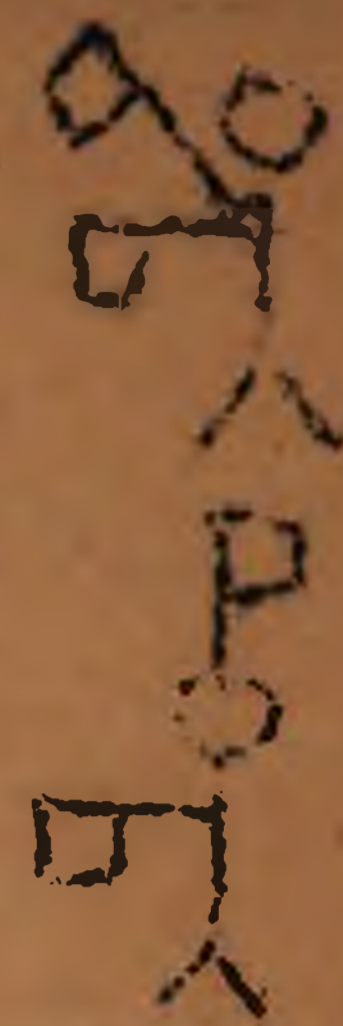
= 2

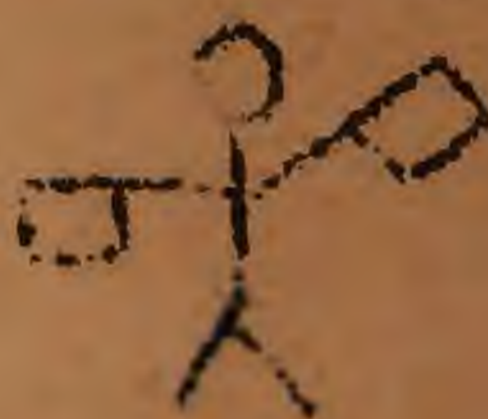
= 3

= 4

= 5

= 6

= 7

= 8

LELTÁROZVA

= 76 =

2011 DEC 15.

J e l z é s e k .

Felhívójel:

J.Ö

Felhívást megértettük

Táviraatra válasz:

Megértettem:

Ismétlek, vagy utolsó szót ismételd:

Táviratkozás következik:

Q

Szavak száma következik:

N, N

Idézőjel:

'N'
37

Pont:

k k k

Mozogj balra:

Zárójel:

))

(n k N e 5/5)

Várj !

0 k

Mozogj jobbra:

Távirat vége:

? k

(n j 'N' 5/5)

Budapest, 1948. július havában.

Chavérjainknak kézirat gyanánt.